

Utbildningsdepartementet

Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18)

U2021/02963

1 Sammanfattning

Skatteverket har inga invändningar mot att förslagen genomförs.

Skatteverket lämnar dock vissa synpunkter på förslagen. Synpunkterna rör Skatteverkets uppgiftsskyldighet gentemot CSN. Skatteverket lämnar också synpunkter ur ett arbetsgivarperspektiv.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Skatteverket som myndighet

2.1.1 Uppgiftsskyldighet för Skatteverket (avsnitt 7.5.4)

När det gäller Skatteverkets uppgiftsskyldighet gentemot CSN i ärenden om omställningsstudiestöd, anser Skatteverket att det i 6 § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, SdbF, uttryckligen bör anges att uppgiftsskyldigheten enligt de föreslagna punkterna 2 och 3 i 6 § andra stycket endast ska avse omställningsstudiestöd. I promemorian anges att detta är syftet med förslaget. Enligt bestämmelsens föreslagna utformning gäller emellertid uppgiftsutbytet samtliga ärendekategorier som följer av 6 § första stycket SdbF. Andra aktörers uppgiftsskyldighet regleras i 29 – 35 §§ i den föreslagna förordningen om omställningsstudiestöd, vilket innebär att det för dessa aktörer är tydligt vad uppgiftsskyldigheten omfattar.

Vad gäller den föreslagna hänvisningen i 6 § andra stycket 2 till ”arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229)”, vill Skatteverket framhålla följande. Skatteverket uppfattar förslagen i promemorian som att de uppgifter som omfattas av uppgiftsutbytet till sin helhet utgör ersättningar som redovisas av arbetsgivaren som individuppgifter i arbetsgivardeklarationen. För sådant uppgiftsutbyte till andra myndigheter hänvisas i SdbF direkt till att det är individuppgifter i en arbetsgivardeklaration som omfattas av utlämnandet, jfr 8 b – d §§ SdbF. Från ett dataskyddsperspektiv vore det enligt Skatteverket tydligare om det görs en sådan utformning för det föreslagna utlämnandet av uppgifter till CSN.

2.2 Skatteverket som arbetsgivare

2.2.1 Förslag till lag om omställningsstudiestöd, 17 § (avsnitt 1.1)

Förslaget syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier, vilket ska stärka den enskildes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Men samtidigt ska inte omställningsstudiestödet lämnas för en utbildning som enbart syftar till att möta kompetensbehov hos en specifik arbetsgivare, som den studerandes arbetsgivare skäligen borde tillhandahålla för att den studerande ska klara av sina ordinarie arbetsuppgifter.

Detta förefaller vara en svår balansgång och gränsdragning att göra för den som ska bevilja stödet. Hur ska exempelvis bedömningen göras rörande utbildningar som riktar sig mot förmågor som blir allmänt viktiga för stora delar av arbetsmarknaden framöver såsom digital förmåga, förändringsledning, dataanalys osv? Det är förmågor som kommer att efterfrågas av såväl befintlig som många andra arbetsgivare de närmaste åren. Och detsamma gäller bedömningen av vad som arbetsgivaren skäligen borde erbjuda för att en person ska klara nuvarande arbetsuppgifter. Det är svåra bedömningar som kräver god insyn och kompetens rörande enskilda anställningar.

2.2.2 Ett kostnadseffektivt system utan oönskade bieffekter (avsnitt 2.6)

I detta avsnitt beskrivs att syftet med det nya omställningsstudiestödet inte i första hand är att möjliggöra för en ny eller en första längre utbildning utan att bygga på individens kompetens med en begränsad utbildningsinsats.

Om det blir svårt att bedöma gränsen mellan vad arbetsgivaren skäligen ska erbjuda (se ovan) så finns det en risk att omställningsstudiestödet trots allt blir lättare att bevilja för att lära helt nytt, snarare än att bevilja för en person som vill bygga vidare på befintlig kompetens för uppgifter, som i dag ligger utanför arbetskyldigheten men som kommer att efterfrågas i framtiden.

2.2.3 Utbildningar i Sverige som ger rätt till studiestöd enligt studiestödslagen (avsnitt 5.1)

Omställningsstudiestödet är kopplat till svenska läroanstalter och utbildningar utomlands är exkluderade. Anledningen är bland annat att riskerna för missbruk och fusk är stort.

Trenden att digitalisera lärande är stark och allt fler utbildningar erbjuds på distans. Detta förstärks av det faktum att det i dag finns ett stort utbud av online-utbildningar vid världsledande universitet. Förslaget får i konsekvens att en ansökan om distansutbildning i ekonomi vid en svensk högskola kommer ses som behörig, men inte en vid en utländsk högskola. Behovet av flexibilitet och omställning har sin bakgrund i arbetsmarknadens behov utifrån övergripande trender såsom globalisering och digitalisering. I det perspektivet anser Skatteverket att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör övervägas om inte utbildningar utomlands bör omfattas.

2.2.4 Yttrande från en omställningsorganisation (avsnitt 7.2.2)

När CSN får in en ansökan ska CSN, om den studerande är ansluten till en omställningsorganisation, ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående hur en

utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Det krävs en stor arbetsmarknadskompetens och ett nära samarbete med de verksamheter som man är till för att stödja för att detta ska bli en bra process, annars finns risk att bedömningen blir antingen för snäv eller för vid. Vad ska Trygghetsstiftelsen säga i sitt yttrande när exempelvis en skattehandläggare ansöker om att läsa till sjuksköterska? Sjuksköterska är ett yrke med bra prognos framåt. Men det är beskattningsverksamhet också, men då särskilt i kombination med ökad digital förmåga. Det behövs en stor förståelse för statliga arbetsgivares framtida behov för att kunna göra bra yttranden.

3 Konsekvenser för Skatteverket

3.1 Skatteverket som arbetsgivare

Det är en stor utredning med många förslag, som i sin tur är beroende av andra förslag inom ramen för "flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden", vilka är på remiss samtidigt. Sammantaget är det därför svårt att överblicka vilken omfattning och vilka konsekvenser förslagen kommer att ha för Skatteverket som arbetsgivare.

Utredningen visar på svårigheterna att prognostisera intresset för studier för alla de anställda, varslade och arbetslösa vuxna som uppfyller etablerings och aktualitetsvillkoren. Hur många som skulle vara intresserade inom Skatteverket är lika svårt att avgöra. Men givet Skatteverkets verksamhetsutveckling och omställningsbehov kan möjligheten till studier med omställningsstudiestödet vara positivt såväl för Skatteverkets kompetensförsörjning som för samhället i stort.

Det som i utredningen kallas för registrerad omställningsorganisation har en viktig roll i processen för omställningsstudiestöd. För statligt anställda är det Trygghetsstiftelsen som har uppdraget att bedriva verksamhet enligt det centrala kollektivavtalet "Avtal om omställning". Trygghetsstiftelsens remissvar är därför intressant även för Skatteverket.

Detta remissvar har beslutats av överdirektören Fredrik Rosengren och föredragits av rättsliga experten Lina Gustafsson. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Pia Gustafsson, enhetschefen Sofia Höijer, sektionschefen Peter Ljungqvist och arbetsrättsjuristen Jannicke Nyman.

Fredrik Rosengren